

(א) ב"צ קנ"ג; (ב) וימת
פ"א; (ג) סהדרין כ"א,
(ד) ועי' בסהדרין כ"א; ויריך
ק"ת י"ט; (ה) [נסמן]
בדקדושין ס"א; (ו) ז"ל דמתן
יע"ד; (ז) בס"א ש"ס,
(ח) [לעיל ק"ג]; (ט) רש"א
ז"ל אפילו יתום ככלם
ו"י;

תורה אור השלם

- 1 בי תשה ברעך משאת
מאודה לא תבא אל
ביתו לעבט עבטו;
דברים כ"ד
2 לקח בגדו כי ערב יך
ובעד נברכה חבלה;
משלי כ"ט
3 בני אם ערבת לרעך
תקעת לך כפוף; נוקשת
באמרי פיך נלכדת
באמרי פיך; עשה זאת
אפוא בני והצלל בני באת
בבך רעך לך התרפס
ורבה רעיה;
משלי א' ג
4 לא תשה ברעך משפט
יתום ולא תחבל בגד
אלמנה; דברים כ"ד ז'
5 ולא ירבה לו נשים
ולא יסור לבבו וכסף
וזהב לא ירבה לו מאד;
דברים י"ז ז'
6 לא תחבל ריחים ורכב
כי נפש הוא חבל;
דברים כ"ד ז'

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלמנה וכו'
אין ממשכנין היינו כ"ל
ואת ד' נמקן;

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קטו.

עין משפט
נר מצוה

קנא א ב מ"י פ"ג מהל'
מלוה וזה הל' ה'
סגן לאחין קפח טו"ש"
ח"מ ק"י א ספ"י טו'
קנב ג ד ה מ"י שם
הלכה ז טו"ש"
ספ"י ד':
קנב ר ד מ"י שם הלכה א'
ז ועיין בהשגות
ובמ"מ טו"ש"ע שם ספ"י
ד':
קנב ד ח"מ שם הלכה ז'
טו"ש"ע שם ספ"י ו':
קנב ט מ"י שם הל' ג'
בהשגות
ובמ"מ:

מוסף רש"י

בני אם ערבת לרעך
תקעת לך כפוף; צעיל
ז' לרעב צמנון, או אם
נוקשת באמרי פיך;
השקטנו דברים, עשה
ואת והצלל בני באת
בבך רעך; על עסקי
מוון, לך התרפס; ד
ופרע לו, ועל מוקף אמרי
פיך; אם הקטנו, רבה
הימנו מחלה; רעך נמנא
דקרא מלא כתיב, לפי
שואו לטון רעים (ויחא)
(י"ב); עשירה ממשכנין
אורה; לפי שאינה לריכה
לאחיו כמות להחזירו
לה לילה (סנהדרין כא);
שאתה חייב להחזיר
לה; דטעמא מאי אמר
רחמנא לא תחבל בגד
אלמנה, מפני שאתה זרין
להחזיר לה עבטוה לעבד
ומדוך קן שאתה יז"א
ורכנס ממך אללה, שחמים
למשכן וברייתא להחזיר,
אתה משאיה שם רע
בשכנותיה (דקדושין סח); או:
משאיה שם רע, שחמים
למשכן שחמים וערבת
(סנהדרין כא);

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

למה ממשכנין מעיקרא. הקשה ה"ר אלחנן ולמה חזרם
וממשכנין וי"ל כדי שלא יוכל הלזה לכפור וגם ימנהר
לפרוע חובו ולבקש מעות כי מתבטא שכלל יום ויום יחזירו משכנו
ומ"מ לא רצה הגמרא לתקן כן כשאומר למה ממשכנו מעיקרא
דעייפא מיינה משי ליה:

אלמנה בין שהיא ענייה בין
שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה. וא"ת אמאי לא
פריך מהכא לשמואל (א) דמשמע הא
אחרים ממשכנין וליכא למימר דהאי
אין ממשכנין (ב) דהיינו אין מנתחין
הא אחרים מנתחין דהא לא תחבול
כתיב דמשמע צביא ומנלן לאסור
יתום דמדדנך ליכא למיגזר דשליח
צ"ד גזירה שמה יכנס צביתו דשליח
צ"ד ליכא למיגזר מדשרי בעלמא
לנתח ולא גזרינן ואין סברא לגזור
צאלמנה יותר משום דלית בה טרי
לאחין וי"ל דלכך לא פריך ממתניתין
דהכא משום דאיכא למידימי אין ממשכנין
אותה משום לאו דלא תחבול הא אחרים
לית בהו האי לאו לכך עדיפא ליה
למפירך מצרייתא ור"ש דקאמר בגמ'
עשירה ממשכנין אותה איכה למימר
נמי דסבר כשמואל וממשכנין היינו
מנתחין דלדידיה ענייה דקאמר אין
ממשכנין אותה היינו אין מנתחין
דטעמא דאתה משאיה שם רע
בשכנותיה שייך אפילו צביתו והא
דכתב רחמנא לא תחבול ולא כתיב
לא תנתח היינו כדי למייב על משכון
שני לאחין אבל קשה דאי סבר ר"ש
כשמואל ולא שרי צעירה אלף ניתוח
ות"ק שרי ניתוח צין צעירה צין
צעירה א"כ ממנומר ר"ש יותר מת"ק
ולשון הברייתא משמע שכל להקל
ולהחזיר צעירה מה שאסר ת"ק לכך
נראה דר"ש לית ליה דשמואל ומתני'
למשכן עשירה ושאך בני אדם וה"מ
למפירך שפיר לשמואל מר"ש אלף
דלא איירי ר"ש צמתני' אלף צבית'
ושפיר פריך מצרייתא אחריתי ועוד
נראה לפרש דלכ"ע לא יחבול ריחים
ולא תחבול בגד אלמנה אחא קרא
לאסור צה ניתוח דשרי בעלמא והא
דאפקיה צלשון חבלה ולא צלשון
ניתוח כדי לעבור במשכון צשני
לאחין ולהכי לעיל כי אקשינן מייניהו
לשמואל איצטרין לנשוה לעבור צשני
לאחין ולא קאמר לאסור ניתוח
משום דהוה קשה ליה אמאי אפקיה
צלשון חבלה ואע"ג דאיצטרין לנשוה

למה חזרין וממשכנין. הרי עליו להחזיר לו למחר: שלא תהא
צביעים משמטו. דלהו משכנו צדו והמלוה על המשכון אינו
משמט: ולא יעשה מטלטלין אלל צניו. (א) שלא ימות צדו המשכון
מוחזר לו ויהא מטלטלין אלל צניו: טעמא דהדר משכנין. שהיה
צדו כשמת לוה: למה ממשכנין
מעיקרא. דבר שעליו להחזיר מה
מועיל לו: שלא תהא צביעים משמטו
וכו'. דממשכנין קנייה וכי מהדר
ליה הוה פקדון גביה: בני אס
ערבט לרעך או אס נוקשת צאמרי
פיך. שהויתו דצברים: עשה זאס
והנלל. התרפס יד אס ערבת. ואס
לא ערבת אלל נוקשת צאונחת דצרים
רהב רעך הרהב עליו רעים לצקש
מחילה: אס ממון יש לו צידך. אס
נעשית לו ערב זאס נוקשת דצברים
רהב רעך: לנד שני. כמת דבר אחר:
לציפו. של לוה צמלוה אי אתה נכנס
אלל אתה נכנס למשכנו חוב אחר
שאנה מלוה: שדר פונדק. השכיר לו
פונדק: דיוקנאופ. זר לו זרות צביתו
צשכר: משאיה שם רע. שאתה יזאל
ונכנס אללה שחמית וערבת: מדי
בעלמא דריש טעמא דקרא. אע"ג דלא
מפרש טעמא דלאוקינמא גבי חובל:
מתני' משום שני כלים. העלוונה
רכב והתחמונה ריחים: גמ'
לשאר

בגד אלמנה: גמ' ת"ר (א) אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין
ממשכנין אותה דברי ר' יהודה ר"ש אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין
ממשכנין אותה (ב) שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה
למימרא דר' יהודה אי דריש טעמא דקרא ור"ש (ב) דריש טעמא דקרא והא
איפכא שמעינן להו (א) דתניא (א) ולא ירבה לו נשים (ב) יהודה אומר מרבה הוא
ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את
לבו ה"ז לא ישאנה א"כ מה ת"ל ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל
לעולם (ב) יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאיני הכא דמפרש קרא ולא
ירבה לו נשים ולא יסור מאי טעמא לא ירבה לו נשים משום דלא
יסור ור"ש מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא לכתוב רחמנא לא
ירבה ולא בעינן לא יסור ואנא ידענא מאי טעמא לא ירבה משום
דלא יסור לא יסור דכתב רחמנא למה לי אפילו אחת ומסירה את
לבו הרי זה לא ישאנה: מתני' החובל את הריחים עובר משום לא
תעשה וחייב משום שני כלים שנאמר (ב) לא יחבול ריחים ורכב (א) ולא
ריחים ורכב בלבד אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש שנאמר
כי נפש הוא חובל: גמ' אמר רב הונא חבל ריחים לוקה שתיים
משום ריחים ומשום כי נפש הוא חובל ריחים ורכב לוקה שלש משום
ריחים ורכב ומשום כי נפש הוא חובל (ב) ורב יהודה אמר חבל ריחים
לוקה אחת ורכב לוקה אחת ריחים ורכב לוקה שתיים כי נפש הוא חובל
לשאר

לאחין לשמואל מ"מ מיסתבר דעיקר קרא אחא לאסור ניתוח דשרי בעלמא ולא לנשוה ליה
יהודה ור"ש דהשתא אין ממשכנין אותה היינו אין מנתחין אותה ולהכי לא פריך מיינה דפיטח דבי היכי דמשינן לא ימשכנו אלף צב"ד לא
ינתחו דה"ג איכא לשנויי הכא ופי' זה נראה עיקר דאסור גס לשמואל (א) ניתוח אפי' צבליים שעושין בהן אוכל נפש דלפי' קמא דלא אחא לשמואל
אלף לנשוה יתירא ולא לאסור ניתוח לא אחי שפיר דלמאן דפליג עליה נראה דצריחים ורכב אסור אפי' ניתוח דכיון דשליח צ"ד דצברים
אחרים מותר אפילו למשכן וצריחים ורכב אסור ה"ה אפילו ניתוח דשרי בעלמא אפילו למלוה דאסור צריחים ורכב דמיסתבר לאסור
כל משכנו שמשכן צשוא אלל לשמואל שאינו מתיר למשכן שליח צ"ד דצברים אחרים אלף ניתוח יש לנו לומר דצריחים ורכב נמי דוקא
משכון הוא דאסור כמו שכתוב ולא ניתוח ונמא ששמואל דמשמע דכל להחזיר מיקל יותר לענין ריחים ורכב שמתיר לנתח ומאן
דפליג עליה אסר כדפרישית: וחי"ב משום ב' ב"ב. פי' אפילו צהתראה אחת אס חבל צפעס אחת ריחים ורכב והתרו
צו משום (א) יחבול ריחים ורכב לוקה שתיים דאי צשני התראות אפי' ריחים וריחים חייב כדלמאר ג' זור (מכות ד' א).
אמרו לו אל תשתה אל תשתה חייב על כל אחד ואחד ואין לומר לעולם איירי צשתי התראות וקא משמע לן דריחים ורכב אינס כלי אחד
שלא להתחייב אלף עד שיחבול שניהם דא"כ ה"ל למייתי החובל ריחים או רכב צלל תעשה כו' ותו לא אלף ודאי אחא לשמועין
דצהתראה אחת חייב שתיים וכן משמע צהדיח צגמ' דחייב שתיים וריחים ורכב צהתראה אחת דאמר רב הונא חבל ריחים ורכב
לוקה ג' והיינו צהתראה אחת דאי צשתי התראות לוקה שתיים על הריחים ושתיים על הרכב וכיון דצהתראה אחת איירי א"כ חייב
שתיים דקתני היינו שתי מלקיות ומימה דהייכי לקי והא חשיב לה בגמרא (ד' קט). לאו הניתק לעשה מדלמאר ליה אציי זיל אהדר וכי
תימא דמשי"ה א"ל להדורי דכל מילתא דלמאר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הא אציי גופיה קאמר צפ"ק דתמורה (ד' ד): דאי
עביד מהני ואין לומר דהאי דלקי היינו כגון שצבר ריחים ואת הרכב דשזו אינו ניתק לעשה שאינו יכול להחזיר ריחים ולהכי
לקי כדלמארין צפרק שילוח הקן (חולין ד' קמא). דלס הרג את האס שזו לא חשיב ניתק לעשה ולקיי הא ליכא למימר דשאיני כאל כיון